

Беларусь у інтэграцыйных супольнасцях

ЗМЕСТ

УВОДЗІНЫ	3
1 УДЗЕЛ БЕЛАРУСІ Ў ЕЎРАЗІЙСКІМ ЭКАНАМІЧНЫМ САЮЗЕ	4
2 БЕЛАРУСЬ У САЮЗНАЙ ДЗЯРЖАВЕ	6
3 ПРЫЯРЫТЭТНЫЯ НАПРАМКІ ДЗЕЙНАСЦІ БЕЛАРУСІ Ў СНД	8
4 УДЗЕЛ БЕЛАРУСІ Ў ШАС	10
ЗАКЛЮЧЭННЕ	11
СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ	12

УВОДЗІНЫ

Паглыбленне эканамічнай залежнасці нацыянальных эканомік на розных узроўнях (двухбаковым, рэгіянальным, субрэгіянальным і міжрэгіянальным) выступае імператывам міжнародных эканамічных адносін у цяперашні час, дэманструючы, што эканоміка адной дзяржавы не можа замыкацца толькі ў сваіх межах, а павінна прымаць актыўны ўдзел у працэсах міжнароднага падзелу працы, грунтуючыся на параўнальных перавагах.

З другой паловы XX – пачатку XXI стагоддзя інтэграцыя выступае пераважаючай агульнасусветнай тэндэнцыяй. Рэспубліка Беларусь мае інтэграцыйныя сувязі на многіх вектарах, але больш за ўсё яна ангажыравана ў інтэграцыйныя працэсы на постсавецкай прасторы.

Даследаванне інтэграцыйных сувязей Рэспублікі Беларусь мае тэарэтычнае і практычнае значэнне, паколькі пры ўмове дасягнення максімальнага сацыяльна-эканамічнага эфекту ад развіцця інтэграцыйных сувязей можна палепшыць стан нацыянальнай эканомікі.

Мэта рэферата: раскрыць месца Рэспублікі Беларусь у інтэграцыйных супольнасцях.

1 УДЗЕЛ БЕЛАРУСІ Ў ЕЎРАЗІЙСКІМ ЭКАНАМІЧНЫМ САЮЗЕ

Як краіна з экспартна арыентаванай эканомікай Беларусь вельмі зацікаўлена ў свабодзе перамяшчэння тавараў і паслуг у ЕАЭС і ў развіцці яго знешнегандлёвай актыўнасці.

Паўнапраўнымі членамі Саюза з'яўляюцца 5 дзяржаў: Рэспубліка Армения, Рэспубліка Беларусь, Рэспубліка Казахстан, Кыргызская Рэспубліка і Расійская Федэрацыя [6].

У адпаведнасці з Дагаворам аб ЕАЭС асноўнай задачай функцыянавання Саюза з'яўляецца павышэнне дабрабыту грамадзян дзяржаў - членаў. З гэтай мэтай пяць дзяржаў праводзяць актыўную работу па фарміраванні агульнага рынку Саюза, які прызначаны забяспечыць "4 свабоды": свабоду перамяшчэння тавараў, паслуг, капіталу і рабочай сілы на ўсёй прасторы Саюза.

Разам з аптымізацыяй паўнамоцтваў наднацыянальных інстытутаў ажыццяўляецца паэтапнае фарміраванне скаардынаваных (энергетычнай, транспартнай) і адзіных (прамысловай, сельскагаспадарчай) палітык у ЕАЭС.

З пункту гледжання забеспячэння роўных умоў канкурэнцыі для суб'ектаў гаспадарання ключавым з'яўляецца пытанне аб недыскрымінацыйных падыходах да фарміравання цэн на энергарэсурсы і тарыфаў на іх транспарціроўку.

Важным напрамкам з'яўляецца ўстараненне перакосаў у сістэмах тэхнічнага рэгулявання, санітарных, ветэрынарных і фітасанітарных мер, якія прыводзяць да тэхнічных бар'ераў на ўнутраных рынках Саюза.

Беларускі бок выступае за пашырэнне знешняга гандлю дзяржаў - членаў ЕАЭС шляхам заключэння пагадненняў аб зонах свабоднага гандлю паміж ЕАЭС і трэцімі краінамі. Акрамя раней заключаных пагадненняў з В'етнамам, Сербіяй, Сінгапурам, а таксама часовага пагаднення з Іранам, у актыўнай стадыі знаходзіцца перагаворны працэс з Егіптам, Інданезіяй і ААЭ. На завяршальнай стадыі падпісанне поўнафарматнага Пагаднення аб свабодным гандлі з Іранам.

Дзездольнасць Саюза забяспечваецца праз укараненне механізмаў, якія садзейнічаюць безумоўнаму выкананню рашэнняў органаў ЕАЭС, накіраваных на ўстараненне бар'ераў на яго ўнутраным рынку.

Патрабуецца ўзмацненне наднацыянальнай кампетэнцыі Еўразійскай эканамічнай камісіі. У першую чаргу гэта датычыцца сфер, дзе прымяняецца найбольшая колькасць бар'ераў і выключэнняў (тэхнічнае рэгуляванне, прымяненне санітарных, ветэрынарных і фітасанітарных мер, ажыццяўленне дзяржаўных закупаў, прадастаўленне субсідый).

Важным пытаннем застаецца дасягненне адзінства ў прымяненні інструментаў дзяржаўнага кантролю за рухам тавараў у краінах Саюза (маркіроўка тавараў сродкамі ідэнтыфікацыі, прасочвальнасць тавараў). Прымяненне гэтых інструментаў не павінна ствараць новыя тэхнічныя бар'еры на рынках, а таксама неапраўдана павялічваць фіскальную і адміністрацыйную нагрузку на бізнес.

Захоўвае актуальнасць пытанне ўзгаднення падыходаў у дзейнасці кантрольных і наглядных органаў дзяржаў-членаў, якія адказваюць за бяспеку прадукцыі, што абарачаецца на рынках ЕАЭС, уключаючы выпрацоўку дзейных механізмаў абароны рынку ад кантрафактнай прадукцыі, уніфікацыю мер абароны інтэлектуальнай уласнасці [6].

Прадаўжаецца стварэнне прававых, эканамічных і тэхналагічных умоў для функцыянавання агульных рынкаў электраэнергіі, газу, нафты і нафтапрадуктаў ЕАЭС у адпаведнасці з праграмамі фарміравання названых рынкаў.

Істотным крокам для развіцця інтэграцыі і эканомікі краін Саюза павінна стаць паэтапная лібералізацыя ў сферы грузавых і пасажырскіх перавозак на ўнутраным рынку ЕАЭС, фарміраванне скаардынаванай транспартнай палітыкі ў адносінах да транзітных перавозак па тэрыторыі дзяржаў - членаў ЕАЭС з/у трэція краіны.

У ліку прыярытэтаў застаецца фарміраванне агульнага фінансавага рынку ЕАЭС праз гарманізацыю заканадаўства ў фінансавай сферы да ўзроўню, які забяспечвае роўныя ўмовы для пастаўшчыкоў і спажыўцоў фінансавых паслуг на ўсёй тэрыторыі дзяржаў - членаў Саюза; прапрацоўка магчымасці стварэння агульнай саюзнай плацежнай інфраструктуры, якая забяспечвае магчымасць правядзення трансгранічных плацяжоў у нацыянальных валютах краін ЕАЭС і ўзаемная канверсацыя нацыянальных валют.

Актуальны напрамак - узаемадзеянне дзяржаў - членаў ЕАЭС у галіне лічбавага парадку дня. Збліжэнне арганізацыйна-прававых асноў рэгулявання лічбавага развіцця грамадства і лічбавай эканомікі забяспечваецца праз рэалізацыю Стратэгіі развіцця трансгранічнай прасторы даверу і Асноўных напрамкаў рэалізацыі лічбавага парадку дня Еўразійскага эканамічнага саюза да 2025 года.

Што датычыцца міжнароднага супрацоўніцтва Саюза, то Беларусь захоўвае прыхільнасць да ідэі інтэграцыі інтэграцый, спалучэння і гарманізацыі інтарэсаў існуючых інтэграцыйных фарматаў на прасторы Еўразіі [5].

2 БЕЛАРУСЬ У САЮЗНАЙ ДЗЯРЖАВЕ

Рэспубліка Беларусь і Расійская Федэрацыя з'яўляюцца дзяржавамі - удзельніцамі Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы ад 8 снежня 1999 года.

У адпаведнасці з дагаворам Беларусь і Расія паставілі перад сабой шэраг важных арыенціраў, адзін з якіх – стварэнне адзінай эканамічнай прасторы. Дасягненне гэтай мэты ажыццяўляецца паэтапна. Партнёрства Беларусі і Расіі будуюцца на прынцыпах безумоўнага захавання дзяржаўнага суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці, адказнага выканання бакамі сваіх міжнародных абавязацельстваў [3].

У адпаведнасці з Дагаворам Беларусь і Расія паставілі перад сабой шэраг важных арыенціраў: забеспячэнне мірнага і дэмакратычнага развіцця народаў дзвюх дзяржаў; стварэнне адзінай эканамічнай і мытнай прасторы; забеспячэнне ўстойлівага сацыяльна-эканамічнага развіцця; правядзенне ўзгодненай знешняй палітыкі і палітыкі ў галіне абароны; фарміраванне адзінай прававой сістэмы; правядзенне ўзгодненай сацыяльнай палітыкі і што асабліва важна сёння, гарантаванне бяспекі Саюзнай дзяржавы, барацьба са злачыннасцю [4].

Дасягненне названых мэт ажыццяўляецца паэтапна з улікам прыярытэтнага вырашэння эканамічных і сацыяльных пытанняў. Партнёрства Беларусі і Расіі выбудовуюцца на прынцыпах безумоўнага захавання дзяржаўнага суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці, адказнага выканання бакамі сваіх міжнародных абавязацельстваў.

Найноўшым этапам у развіцці Саюзнай дзяржавы трэба лічыць распрацоўку "дарожных карт", якія затым трансфармаваліся ў 28 саюзных праграм і "Асноўныя напрамкі рэалізацыі палажэнняў Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы на 2021-2023 гады" [21].

Праграмы па Саюзнай дзяржаве прадугледжваюць інтэграцыю валютных сістэм, агульныя прынцыпы спагнання ўскосных падаткаў, адзіныя падыходы па пенсійнай тэматыцы і пытаннях сацыяльнага забеспячэння, барацьбу з тэрарызмам, узаемны доступ да дзяржзакупак і дзяржзаказаў. Акрамя таго, агульнай стане макраэканамічная палітыка, краіны інтэгруюць плацежныя сістэмы і гарманізуюць грашова-крэдытную палітыку, сфарміруюць сумесныя рынкі нафты і газу і г.д. [5].

Беларусь і Расія з'яўляюцца адна для адной важнымі гандлёва-эканамічнымі партнёрамі.

Па выніках 2023 года ўзаемны тавараабарот дзвюх краін павялічыўся на 9,1%. На долю Расіі прыпадае больш як палова аб'ёму знешняга гандлю Рэспублікі Беларусь.

Беларусь і Расія эфектыўна развіваюць супрацоўніцтва ў такіх сферах як энергетыка, транспарт, прамысловая кааперацыя. У 2022 годзе пачата рэалізацыя сумесных праектаў па выпуску імпартазамышчальнай прадукцыі на базе флагманаў беларускай прамысловасці.

Шэраг ключавых інстытутаў і напрацовак у рамках Саюзнай дзяржавы пакуль не мае аналагаў, у тым ліку і ў фармаце ЕАЭС. У прыватнасці, у рамках Саюзнай дзяржавы склаліся і развіваюцца інстытуты саюзнага бюджэту і саюзнай уласнасці (на аб'екты інфраструктуры, інтэлектуальныя прадукты), якія пакуль не ўласцівы іншым інтэграцыйным структурам.

За кошт сродкаў бюджэту Саюзнай дзяржавы фінансуюцца саюзныя праграмы ў самых розных сферах (космас, інфармацыйныя тэхналогіі, мікраэлектроніка, сельская гаспадарка, бяспека граніц, пераадоленне наступстваў чарнобыльскай катастрофы і г.д.).

Рэзультатыўна пашыраецца рэалізацыя 28 Саюзных праграм, якія вызначалі прыярытэты эканамічнай інтэграцыі Беларусі і Расіі на 2021-2023 гады. Мерапрыемствамі праграм прадугледжаны напрамкі па збліжэнні заканадаўства нашых краін у прамысловасці, сельскай гаспадарцы, транспарце, сувязі, падатковай і мытнай палітыцы, сацыяльнай і культурнай сферах.

Забяспечваюцца роўныя правы грамадзян дзвюх краін, створана адзіная сістэма сацыяльных гарантый. Сёння грамадзяне Беларусі і Расіі маюць практычна аднолькавыя магчымасці для працаўладкавання, выбару месца жыхарства, атрымання адукацыі, медыцынскай дапамогі і сацыяльнага забеспячэння. Пры перасячэнні беларуска-расійскай граніцы беларусам і расіянам не патрабуецца праходжанне пагранічнага кантролю, мытнага надгляду, атрымання і запаўнення міграцыйнай карткі [5].

3 ПРЫЯРЫТЭТНЫЯ НАПРАМКІ ДЗЕЙНАСЦІ БЕЛАРУСІ Ў СНД

Глыбокая і прадукцыйная інтэграцыя на прасторы Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД) з'яўляецца адным з прыярытэтных вектараў знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь, якая выступае за актыўнае выкарыстанне фармату гэтага інтэграцыйнага аб'яднання, пашырэнне сфер узаемадзеяння для вырашэння найбольш важных для дзяржаў - удзельніц Садружнасці задач [2].

Галоўнымі характарыстыкамі, якія падкрэсліваюць ролю і запатрабаванасць СНД, з'яўляюцца:

- роўныя правы дзяржаў-удзельніц, гібкасць фарматаў калектыўнага супрацоўніцтва і механізмаў прыняцця рашэнняў;

- сістэмнасць узаемадзеяння практычна ва ўсіх сферах (знешняя палітыка, эканоміка, бяспека, гуманітарнае і навуковае супрацоўніцтва, сацыяльна-працоўныя адносіны і міграцыя);

- інстытуцыянальнасць – сфарміравана працаздольная арганізацыйная структура галіновых органаў, якая налічвае 66 напрамкаў міжгаліновага супрацоўніцтва;

- агульная прававая прастора ў выглядзе міжнародных дагавораў па шырокім спектры галін супрацоўніцтва (каля 4960 шматбаковых дакументаў, уключаючы 380 міжнародных дагавораў);

- гэта адзіны форум рэгіянальнага міжпарламенцкага супрацоўніцтва, які дае магчымасць развіваць міжпарламенцкія сувязі і пазіцыянаваць арганізацыю ў міжнародным парламенцкім вымярэнні.

Ключавой для інтарэсаў Беларусі ў СНД з'яўляецца сфера эканамічнага супрацоўніцтва. Паспяховае ўзаемадзеянне ў такіх галінах, як энергетыка, транспарт, гандаль, прамысловасць, развіццё інавацыйных тэхналогій, павінна стаць трывалай асновай Садружнасці.

Цэнтральны элемент эканамічнай канфігурацыі – функцыянаванне шматбаковай зоны свабоднага гандлю СНД з ёмістасцю рынку больш за 280 млн чалавек.

У кастрычніку 2011 года падпісаны Дагавор аб зоне свабоднага гандлю СНД (Дагавор аб ЗСГ), які істотна скараціў колькасць выключэнняў з рэжыму свабоднага гандлю пры імпарце. Дагавор дае магчымасць падтрымліваць і нарошчваць экспарт тавараў беларускіх вытворцаў на рынкі краін рэгіёна.

У мэтах развіцця Дагавора аб ЗСГ 8 чэрвеня 2023 г. на пасяджэнні Савета кіраўнікоў урадаў дзяржаў - членаў СНД падпісана Пагадненне аб свабодным гандлі паслугамі, увядзенні, дзейнасці і ажыццяўленні

інвестыцый. Ажыццяўляецца падрыхтоўка наступных ключавых комплексных дакументаў, якія вызначаюць далейшае развіццё Садружнасці:

- актуалізаванай Канцэпцыі далейшага развіцця СНД;

Стратэгіі эканамічнага развіцця СНД на перыяд да 2030 года;

- Міждзяржаўнай праграмы інавацыйнага супрацоўніцтва дзяржаў - удзельніц СНД на перыяд да 2030 года.

- Канцэпцыі развіцця прамысловай кааперацыі і Комплексу мер па развіцці прамкааперацыі да 2030 года.

Па ініцыятыве Рэспублікі Беларусь у 2022 годзе створана Рабочая група для маніторынгу эканамічнай сітуацыі ў дзяржавах Садружнасці. Групай выпрацаваны і прыняты Пералік сумесных мер рэагавання на ўзнікаючыя праблемы (адобраны рашэннем Эканамічнага савета СНД 10 чэрвеня 2022 г.), які прадугледжвае стымуляванне ўзаемных інвестыцый, паглыбленне прамысловай кааперацыі і супрацоўніцтва ў галіне сельскай гаспадаркі, спрашчэнне мытнага рэгулявання, фарміраванне новых лічбавых тэхналогій [5].

4 УДЗЕЛ БЕЛАРУСІ Ў ШАС

Рэспубліка Беларусь удзельнічае ў ШАС з 2010 года ў статусе партнёра па дыялогу, з 2015 года - у статусе наглядальніка, з 2024 года - у статусе паўнапраўнага члена. 16 верасня 2022 г. у рамках пасяджэння Савета кіраўнікоў дзяржаў ШАС у г. Самаркандзе (Узбекістан) падпісана Рашэнне аб пачатку працэдуры ўступлення Рэспублікі Беларусь у члены Арганізацыі. 4 ліпеня 2023 г. падпісаны Мемарандум аб абавязацельствах Рэспублікі Беларусь у мэтах атрымання статусу дзяржавы - члена ШАС. 4 ліпеня 2024 года на саміце ў Астане працэдура ўступлення была завершана і Беларусь стала дзясятым па ліку паўнапраўным членам "сям'і ШАС" [5].

У чэрвені 2016 г. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнка ўпершыню прыняў удзел у пасяджэнні Савета кіраўнікоў дзяржаў - членаў (СКД) ШАС у г.Ташкенце ў якасці лідара краіны-наглядальніка. Кіраўнік дзяржавы таксама ўдзельнічаў у самітах ШАС у Астане (2017 г., 2024 г.), Цындаа (2018 г.), Бішкеку (2019 г.), Душанбэ (2021 г.), Самаркандзе (2022 г.), Нью-Дэлі анлайн-фармат (2023 г.).

У ходзе выступленняў на самітах Кіраўніком дзяржавы была акцэнтавана ўвага на патэнцыяле арганізацыі ў галіне стымулявання гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва пры дапамозе прамысловай і тэхналагічнай кааперацыі, лічбавай трансфармацыі, штучнага інтэлекту; зялёнай эканомікі і іншых. Беларусь зацікаўлена ў развіцці агульнай транспартнай прасторы ШАС, міжнародных аўтамабільных перавозак, а таксама ў скаардынаваным развіцці аўтамабільных дарог, чыгуначных перавозак.

Беларусь разглядае Шанхайскую арганізацыю супрацоўніцтва ў якасці важнай міжнароднай пляцоўкі для адпрацоўкі канкрэтных механізмаў развіцця супрацоўніцтва ў сферы процідзеяння пагрозам тэрарызму, экстрэмізму, арганізаванай злачыннасці і выступае за ўмацаванне эканамічнага вымярэння ШАС у якасці важнейшага фактару стабільнасці ў еўразійскім рэгіёне.

Рэспублікі Беларусь прымае актыўны ўдзел ва ўсіх асноўных вымярэннях дзейнасці ШАС: палітыка-дыпламатычным, гандлёва-эканамічным і культурна-гуманітарным [5].

ЗАКЛЮЧЭННЕ

Такім чынам, аналіз паказаў, што сярод прыярытэтных вектараў інтэграцыі Беларусі стаіць Расійская Федэрацыя, узаемадзеянне з якой увасабляецца на саюзнай базе, а таксама краіны - удзельніцы ЕАЭС і Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Таксама развіваецца інтэграцыя ў рамках ШАС.

Найбольш важнай інтэграцыйнай адукацыяй, у якой прымае ўдзел Рэспубліка Беларусь цяпер, з'яўляецца ЕАЭС. Дагавор па стварэнню Еўразійскага эканамічнага саюза ў г. Астана падпісалі 29 мая 2014 года прэзідэнты Расіі, Беларусі і Казахстана, і ўступіў у сілу з 1 студзеня 2015 года. Цяпер членамі дадзенага інтэграцыйнага ўтварэння з'яўляюцца: Армения, Беларусь, Казахстан Кіргізія, Расія. ЕАЭС быў створаны на аснове Мытнага саюза Расіі, Казахстана і Беларусі, а таксама Адзінай эканамічнай прасторы ў якасці міжнароднай арганізацыі эканамічнай рэгіянальнай інтэграцыі, якая мае міжнародную правасуб'ектнасць.

Удзел Беларусі ў ЕАЭС, Саюзнай дзяржаве і СНД - важны фактар дынамічнага развіцця як самой рэспублікі, так і аб'яднання ў цэлым, і ад яго актывізацыі ў многім залежаць мадэрнізацыя эканомікі Беларусі і далейшы прагрэс еўразійскай інтэграцыі. Эканамічнае ўзаемадзеянне Беларусі з краінамі-партнёрамі па еўразійскай інтэграцыі развіваецца па многіх напрамках: узаемны гандаль, вытворчая кааперацыя, інвестыцыйнае супрацоўніцтва і інш.

Ва ўсходнім напрамку ўвагі заслугоўвае рэгіянальная арганізацыя ШАС. Калі першапачаткова прыярытэт у рамках ШАС быў аддадзены барацьбе з тэрарызмам, наркабізнесам, то зараз стала ўзмацняцца арыентацыя дзяржаў-членаў ШАС на развіццё эканамічнага супрацоўніцтва.

Інтэграцыя з'яўляецца неад'емнай прыкметай развіцця сучаснай сусветнай эканомікі, і Беларусі нельга заставацца ў баку ад гэтых працэсаў. Трэба актыўна развіваць інтэграцыйныя сувязі ў розных напрамках.

СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ

1. Быков, А.Н. Геополитические аспекты евразийской интеграции / А.Н. Быков. – М.: Юнити, 2019. – 221 с.
2. Интеграция на постсоветском пространстве и будущее Евразийского экономического союза [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mooen.ru/?p=4203>. – Дата доступа: 29.10.2024.
3. Информационно-аналитический портал Союзного государства – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.soyuz.by/>. – Дата доступа: 29.10.2024.
4. Правовой портал Союзного государства [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.postkomsg.com/documentation/> – Дата доступа: 29.10.2024.
5. Эканамічная інтэграцыя [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://president.gov.by/be/belarus/economics/integracija> - Дата доступа: 29.10.2024.
6. Экономическое развитие стран ЕАЭС и перспективы экономической интеграции до 2025 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://russiancouncil.ru/papers/EAEU2025-Policybrief-ru.pdf> – Дата доступа: 29.10.2024.